

ทะเบียนภูมิปัญญาในชุมชน

บ้านแม่ตะมาน หมู่ ๒

ตำบล/เขต.....กิ่งช้าง.....อำเภอ.....แม่แตง.....จังหวัด.....เชียงใหม่.....

การสำรวจครั้งที่ ๓/ ๒๕๖๒

ทะเบียนภูมิปัญญาในตำบลกีดช้าง

ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน....บ้านแม่ตะมาน...ตำบล.....กีดช้าง..... อำเภอแม่แตง..... จังหวัด.....เชียงใหม่.....

รหัสภูมิปัญญา	ชื่อภูมิปัญญา	สาขา	เจ้าของภูมิปัญญา	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
๘-๖๕๐๐๖๐๕- ๐๒-๐๐๑	อบสมุนไพร	แพทย์แผน ไทย	นางธัญชนก กันทรส	อบสมุนไพรเพื่อการรักษา โรค	อบสมุนไพรเพื่อการรักษาโรค อาทิ เช่น ปวดหัว เมื่อยตัว ปวดตัว จะ ช่วยการผ่อนคลายการปวดเมื่อยได้ อบเพื่อปรับสมดุลในร่างกาย และ อบหลังจากคลอดก็ได้เพื่อจะทำให้ มดลูกเข้าอู่ได้ ในการอบจะใช้ อุณหภูมิ ๑๐๐ องศา ตอนแรกจะ เข้าอบก่อน ๑๕ นาที แล้วออกมา พักสักครู่ แล้วถึงเข้าไปอบอีก ๑๕ นาที ในการอบสมุนไพรจะใช้ สมุนไพร เช่น ใบปู้เลย ใบเป้า และ ใช้ยาที่ซื้อมาจากบ้านทุ่งหลวง นำมาผสมกัน แล้วนำไปต้มให้ ระเหยเป็นไอน้ำ ในอุณหภูมิ ๑๐๐ องศา เพื่อที่จะได้อบสมุนไพรจากไอน้ำ ที่ต้ม	๔๘/๑ ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	

รหัสภูมิปัญญา	ชื่อภูมิปัญญา	สาขา	เจ้าของภูมิปัญญา	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๐๒	น้ำดื่มชุมชนบ้านแม่ตะมาน	กองทุนและธุรกิจชุมชน	นายจำเริญ หม่อนมา	เป็นโรงน้ำดื่มที่ผลิตจากแล่งน้ำในชุมชน เพื่อจำหน่ายและให้บริการแก่หมู่บ้านเป็นหลัก	ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๕๒ ทำการผลิตจากทรัพยากรน้ำในหมู่บ้านเพื่อจำหน่ายให้แก่ชุมชน โดยได้รับงบประมาณจากโครงการ ๕ML	ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๐๓	บายศรี	ศาสนาและประเพณี	นางชุ่มใจ วังเจริญ	ใช้ในหลายพิธีที่เป็นงานมงคล เช่น ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน ประเพณีเดือน ๙	วัสดุที่ใช้ในการทำบายศรี เป็นวัสดุที่มาจากธรรมชาติ เช่นใบตอง และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ด้าย เข็ม พาน การจัดทำบายศรีนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณีต่างๆ	๑๐๒ ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๐๔	การเลี้ยงผีปู่ย่า	ศาสนาและประเพณี	ชุมชนบ้านแม่ตะมาน	เป็นความเชื่อที่ว่า การเลี้ยงผีปู่ย่าจะแสดงถึงความกตัญญูที่มีต่อบรรพบุรุษให้ปกป้องรักษาคนในครอบครัวให้อยู่ดีมีสุข	การเลี้ยงผีปู่ย่า จะเลี้ยงประเพณีเดือน ๙ โดยมีการถวาย เหล้า ๑ ไห ไก่ต้ม ๑ คู่	ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๐๕	ยามัดตัมแก้ริดสีดวง	แพทย์แผนไทย	นางชุ่มใจ วังเจริญ	เป็นสมุนไพรพื้นบ้านที่มีการสืบทอดกันตั้งแต่โบราณสรรพคุณนอกจากจะรักษาโรคริดสีดวงแล้วยังมาสามารถรักษาโรคนิวในร่างกายได้ด้วย	ในยาสมุนไพรจะมีส่วนผสมของสมุนไพร ดังต่อไปนี้ ปูเลย ไม้ฝาง เป้าต้องแตก เป้าหลวง หญ้า ถอดปล้อง หญ้าคา รากมะพร้าว ไฟ	๑๐๒ ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	

รหัสภูมิปัญญา	ชื่อภูมิปัญญา	สาขา	เจ้าของภูมิปัญญา	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๐๖	นวดตอกเส้น	แพทย์แผนไทย	นางแก้วนา บุญตัน	เป็นการนวดแบบแพทย์แผนไทย เพื่อการรักษาสามารถนวดเพื่อผ่อนคลาย นวดเพื่อคลายเส้นที่ปวดเมื่อยได้	เป็นการนวดแผนไทย ขั้นตอนการเปิดนวดต้องไปเรียนตามตำราของสาธารสุขถ้าผ่านถึงจะสามารถเปิดการนวดได้ การนวดมีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการนวดจับเส้นการนวดประคบ	๕๔/๑ ม.๒ ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๐๗	ทำสะตวง	ศาสนาและประเพณี	แม่เอ๊ย คำแสน	เป็นความเชื่อของคนในชุมชนว่าการทำสะตวงทำเพื่อยามาทำร้ายคนในชุมชนโดยการนำสิ่งของลงในสะตวงถือเป็นการแลกเปลี่ยนชีวิตสืบเนื่องมาจากการเจ็บป่วยแล้วมีผู้ทำนายว่าถูกผีทำร้ายจึงต้องทำสะตวงไปแลกเปลี่ยนชีวิตมา	การทำสะตวงประกอบด้วยเครื่อง ๑๒ คือ เครื่องข้างในอย่างละ ๑๒ จะประกอบด้วย ๑. บุหรี่ ๒. เมี่ยง ๓. หมาก ๔. ข้าว ๑๒ คำ พร้อมอาหารเป็นแคบหมู ๕. แกงส้ม แกงหวาน (ยอดมันแกว , ยอดส้มป่อย , พริก , เกลือ) ๖. ซ่อ ข้าว ๑๒ แดง ๑๒ ๗. ดอก ๘. ขนม ๙. เทียน ๑ คู่ ๑๐. เทียน ๑ เล่ม ปักขอบสะตวง ๑๑. รูปปั้น คน สัตว์	ม.๒ ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๐๘	เต้นนกยูง	ศาสนาและประเพณี	นางตาล แสงคำ	เป็นการแสดงเอกลักษณ์ของไทยใหญ่ แสดงเลียนแบบการฟ้อนของนกยูงในป่า	การเต้นนกยูงเป็นประเพณีของไทยใหญ่ ใช้เต้นประกอบงานสังสรรค์ งานบุญ งานมงคล (ตำนก้วยสลาก แห่เทียนพรรษา) ในขบวนจะประกอบด้วยคนเต้นนกยูง ๑ คน คนเต้นสิงโต ๔ คน โดยได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษในอดีตโดยในการเต้นจะมีการแห่ฆ้อง ตีกลองประกอบจังหวะด้วย	ม.๒ ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	

รหัสภูมิปัญญา	ชื่อภูมิปัญญา	สาขา	เจ้าของภูมิปัญญา	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๐๙	อาบเดือน	ศาสนาและประเพณี	นางตาล แสงคำ	เด็กอายุครบ ๑ เดือน ต้องมีการอาบเดือนหรือกินเลี้ยงเหมือนงานวันเกิด (คนไทย)	การอาบเดือน อาบเพื่อต้องการให้ลูกอยู่ดีมีสุข ฉลาดโดยจะมีคนเฝ้าคนแก่นำฝ้ายมาด้อมมือ มีการอวยพร เพื่อความเป็นสิริวงศ์ ถ้าใครที่มีการอาบเดือนไม่ต้องกินเลี้ยงก็ได้ ในการอาบเดือน จะเอาเงอนเอาทองใส่ลงในน้ำให้ลูกด้วย เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวเด็ก	ม.๒ ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๑๐	จักสาน	ศิลปกรรม	นายปิ่น สุยี	ใช้วัสดุจากธรรมชาติมาจักสานแปรรูปเป็นรูปต่างๆ และสามารถใช้งานได้จำหน่ายได้เช่น กว๊าย ไช ตะกร้า	การสานตระกร้าจะมี ๒ ลาย มีลายถี่ และลายห่าง ลวดลายในการสานจะมีลาย ๑ จะใช้ในการสานตระกร้า สานก๊วย ลวดลายอีกอย่างคือ ลาย ๒ จำใช้ในการสาน ดั่ง เสื่อ โดยจะใช้ไม้ไผ่ในป่ามาแปรรูปเป็นไม้ตอก ความหนาความบางจะขึ้นอยู่กับว่าเราต้องการสิ่งที่เราสานนั้นแข็งหรืออ่อน	ม.๒ ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๑๑	ตัวเมือง	ภาษาและวรรณกรรม	อ้อยเสรีฐ วาณี	เขียนคล้ายตัวหนังสือไทยใหญ่หรือ พม่า ถ้าใครเคยเรียนจะอ่านได้ แต่ถ้าใครไม่เคยเรียนจะอ่านไม่เป็น ส่วนมากจะออกเสียง สระ อะ	ผู้เริ่มเรียนตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ สมัยนั้นบวชเป็นพระ ตัวเมืองมีประมาณ ๓๘ ตัว รูปแบบการเขียนสมัยก่อนเปลี่ยนไปจากสมัยปัจจุบันเพราะมีการดัดแปลงการเขียนขึ้น	ม.๒ ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	

รหัสภูมิปัญญา	ชื่อภูมิปัญญา	สาขา	เจ้าของภูมิปัญญา	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๑๒	เรียกขวัญ	ศาสนาและประเพณี	พ่ออัยเสรีฐ วาณี	เรียกขวัญเพื่อให้อยู่ดีมีสุข หรือเรียกขวัญในยามเจ็บป่วยก็สามารถเรียกขวัญได้เพื่อให้หายจากการเจ็บป่วย	การเรียกขวัญมีทั้งหมด ๔ แบบ คือ ๑. เรียกขวัญธรรมดา (ไม่เจ็บป่วย) ๒. เรียกขวัญตามเทียน (จุดเทียน) ๓. เรียกขวัญผีปู้ผีย่า ๔. เรียกขวัญหมอนึ่ง การเรียกขวัญจะไม่ทำในวันเสียดส่วนมากจะทำในวันพฤหัสบดี	ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๑๒	การทอดแห	เกษตรกรรม	นายณรงค์ฤทธิ์ บุญเรือง	ภูมิปัญญาการประกอบอาชีพ การหาปลา	ทำมาจากสายเอ็น ที่ร้อยเรียงเป็นช่องสี่เหลี่ยมเล็กๆต่อกัน ขยายเป็นวงกว้างในลักษณะรูปทรงสามเหลี่ยม	ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๑๓	ยารักษาแผลบวม ช้ำ	การแพทย์แผนไทย (สัตรี)	นายโชคทวี บุรพาเกียรติ	รักษาสัตว์ที่ทำงานในสถานประกอบการ	ใช้ไม้ซ้อ: แก้วม แก้วอีกแสบ แก้วซ่า ในนำมาต้ม ประคมแผลบวม (ต้นซ้อ) เปลือกลำต้น:นำมาต้มแล้วใช้ผ้าชุบ นำมาประคบบริเวณที่เป็นแผลบวม ๑รากต่อน้ำ ๑ ปีบ หรือ ๒๐ ลิตร, รากจืด:ลดบวมดูดสารพิษ เครือเถาใบ ใช้สดต้ม	ศูนย์เรียนรู้ไทยอิลเฟพื้นที่โฮม ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	

รหัสภูมิปัญญา	ชื่อภูมิปัญญา	สาขา	เจ้าของภูมิปัญญา	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๑๔	สมุนไพรรักษาช้าง	การแพทย์แผนไทย (สัตว์)	นายสามารถ คำแสน	รักษาสัตว์ที่ทำงานในสถานประกอบการ	รักษาผิวหนังและแผลภายนอก ๑. เครื่องสะบ้า นำไปทาหลังช้าง เนื่องจากหลังช้างมีแมลงมาไข่มมีหนอน(เป็นขี้ไข่มแมลง) ๒. ขมิ้น ใบพลู ปูนขาว นำมาตำรวมกันให้ละเอียดรักษาอาการเท้าบวมน้ำกัดเท้า (ยาฆ่าเชื้อ) ๓. หญ้าสาบเสือ ช่วยห้ามเลือด <u>ยาประคบ</u> ๔. ใบยาลาบ หญ้าปักต้อง รางจืด ใบเป่า พลับพลึง ใบช่า เปลือกไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เตง ไม้รัง ไม้ซ้อไม้จุง นำไปต้ม แก้วฟักดำเขียวแก้วอีกแสบ ช้างเป็นลำบอง (ถุงน้ำ) <u>ยากิน</u> ๕. มะขามเปียก เกลือ ปั่นเป็นก้อนให้ช้างกินในชามหน้าห้องช่วยให้ช้างครายเรียด แก้ก้องอืด	ปางช้างแม่ตะมาน ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	

รหัสภูมิปัญญา	ชื่อภูมิปัญญา	สาขา	เจ้าของภูมิปัญญา	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๑๕/๒	กระดาษสาขี้ช้าง	ศิลปกรรม	ปางช้างแม่แตง ปางช้างแม่ตะมาน	ทำผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้	เก็บขี้ช้าง ล้างน้ำออกเอาแคไฟเบอร์ นำมาต้ม ๕ ชั่วโมง น้ำ ๓ ส่วน เหลือน้ำ ๑ ส่วน ใส่โซดาไฟ ๑ กล. ต้มมาจนละเอียด ตักขี้ช้างที่ปั่นมา เทในอ่างแล้วคนขี้ช้าง นำผงแฟรม ขนาด ๘๐/๘๐ มาตักขี้ช้าง จากนั้นนำไปตาก เมื่อแห้งนำไปทำผลิตภัณฑ์ได้ สมุดโน้ต กรอบรูป กระดาษสา ฯลฯ	ปางช้างแม่ตะมาน / ปางช้างแม่แตง ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๑๖	ยารักษาแก้มักัด นี้ว	การแพทย์ แผนไทย	นายเรื่อน คำแสน	เป็นพืชสมุนไพรที่ใช้ในการแก้มักัดและปวดเขี้ยวขึ้น	๑.ปิดฟลิ้วแดง ยารักษานี้ว ๒.รากกล้วยตึบ แก้มักัดและตืดนี้วออก ๓. ยารถอดป้อง แก้มักัด ๔.รากมะพร้าวไฟ ยารักษานี้ว ๕.รากผักดิน แก้มักัด ๖.แกงมฝาง แก้มักัดและรักษานี้ว ๗. รากมะเฟือง แก้มักัด ๘.รากดอกกระอ้อมข้าว แก้มักัดและรักษานี้ว ๙. แกนข้าวโพด แก้มักัดและรักษานี้ว ๑๐.ข้าวเปลือกเจ้า ใส่เมล็ดข้าวเปลือก ๑๑.หญ้าขมขื่น ต้มอาบเพื่อลดไข้	๑๒๕ ม.๒ ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	

รหัสภูมิปัญญา	ชื่อภูมิปัญญา	สาขา	เจ้าของภูมิปัญญา	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๒-๐๑๗	สมุนไพรรองเท้าหวนอบแห้ง	เกษตรกรรม	นายบัน สุยี	ใช้เตาที่สามารถเพิ่มและลดความร้อนได้ และเป็นเตาที่สามารถรักษาความร้อนคงที่	ใช้เตาที่สร้างจากอิฐทับซ้อนกันหลายชั้นชั้นล่างให้ความร้อนส่วนระหว่างสองชั้นก็ใช้เป็นแผ่นเหล็กนำความร้อนและใช้สาดวางทับอีกทีเพื่อรองเท้าหวนจากแผ่นเหล็กชั้นล่างมีรูกว้างประมาณ ๒๕ ซม. สูง ๓๐ ซม. เพื่อใส่ผืนจุดทำไฟทำให้เกิดความร้อน	๓๗ ม.๒ ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	